

Den lilla Kösnsboken

af

En erfaren hönskötare.

Gröndahl, Erik Johan

Pris: 25 penni.

Att hafwa ett knappt lefwebröd och alltid wara utan penningar är både hårdt och tungt, — den sanningen är, beflagligt nog, allmänt känd. Genom att ordna vårt arbete med eftertanke, kunna wi dock finna medel, hwilka rädda oss från tillfällig brist och nöd och kanske bidraga till att wi kunna göra besparingar för kommande tider. En utkomstfälla, som den finska kvinnan än ej anlitat i nämnvärd grad, är hönsfötsel.

„Hönsfötsel egnar sig bäst för kvinnor och barn“, säger en erfaren hönsfötare. Detta uttalande skola wi taga fasta på. Den finska allmogekvinnan har i många delar af vårt land från urminnestider hållit höns. Såväl i hemman, torp som i backstugor äro höns och ägg en känd och värderad vara. Ett är dock säkert, att behållningen af denna hönsfötsel varit blott en femtedel af hwad den kunnat och bordt vara. Det vill säga; då man fått en mark, hade man bordt få fem mark; — då man fått hundra mark, hade man bordt få femhundra mark.

Men wet du, kära vän, hwad andra erfarit och hwilken erfarenhet äfwen den, som nedskrifwit dessa rader, har gjort? Jo, att höns betala sig otroligt wäl. 5 ja ända till 10 mark inbringa hwarje höna per år; och detta ren i inkomst, sedan alla kostnader för mat och fötsel blifwit

afdragna. En omtänksam kwinna, hwilken har sin egen stuga, kan således till den inkomst hon annars har lägga inkomsten från 50 höns, hwilka hon bör hinna sköta, och sålunda göra sig en biinkomst af minst 250 mark om året. Men då måste också hönsen skötas med kärlek och omsorg och enligt de råd jag här gifwer.

Will du deremot sköta dina 2 eller 50 höns på det gamla wanliga sättet, må du gerna göra det. Men skyll också dig själf, då du går miste om den vinst jag lofwat. Det kan gå dig så som det gått mången herrgårdsegare, hwilken byggt storartade och kostsamma hönsbushus, köpt dyrbara racehöns, men lemnat wården om hönsen i ofunniga och wårdslösa tjenarinnors händer: endast förluster och förtretligheter har kommit egaren till del i stället för vinst och tillfredsställelse. En af dessa misslyckade hönskötare, hwilken anlade en hönsgård på 500 höns, upphörde mycket snart med alltsammans; och om han i den dag som är hör talas om höns, så blir han riktigt ond!

Äfve är hönskötseln något perlstickeri. Men nog förekommer härwid åtskilliga fall, då man måste wara fullt ut lifa warjam och omtänksam som wid den finaste fömnad, om man nemligen väntar sig god vinst.

Då wi börja, låt oss börja långsamt och försigtigt. Alla anläggningskostnader skola wi göra billiga. För hönsen skola wi göra det trefligt och godt.

Men huru skall du få dig höns, riktigt goda höns, som warpa tidigt, redan till Julen och under vintermånaderna, då äggen äro dyra?

Ett säger jag: köp aldrig kycklingar, ty de kunna wara dåliga och äro som sådana dyra, om du ock får dem utan besvär och för några penni stycket. Köp i stället 4 stycken så kallade bondhöns så billigt du kan, kanske för 80 penni stycket, sådana som icke äro äldre än 3 år och som ruswa („ligga“) tidigt d. w. s. redan i Mars och början af April. De äro juft sådana du till en början behöfwer. Hafwa de

ohyra, hwilket ofta händer, stryker du petroleum emellan fjädrarna utan att dock gnida och utan att bestryka huden eller skinnet. Långt förr än hönorna lemnas att ligga på de för dem bestämde äggen, måste de vara fria från ohyra. Från en wälfärd hönsgård köper du liggägg af Peghorn eller af Hamburger race för 2:nne hönor med 12 ägg för hwardera, samt af Plymouth Rock race likaledes 12 för hwardera de begge andra ligghönorna. Således 48 stycken ägg för 4 hönor. Du bör aldrig lägga mer än 12 ägg under hwarje höna. Skulle det inträffa att alla dina 4 hönor samtidigt wilja ligga redan i slutet af Mars, så har lyckan varit dig bewägen. Ty mins detta: tidiga kycklingar äro hönsgårdens guldgrufwa; 10 tidiga kycklingar, kläccta i April äro mera värda än 50 kläccta i Juni. Och kycklingar, som äro kläccta efter den 15 Juli duga blott till slagt.

Lägg äggen under hönorna om aftonen, och anteckna uti din almanack när du lagt dem. Använd rengjorda strömmingsfjerdingar, dem du till hälften fyller med skuren halm och rent höaffall på halmen, som nästen. Placera fjerdingarna med ägg och hönor på ett fredadt ställe uti ladugården eller i det hönshus du redan eger, eller i din egen stuga. Du måste låta ligghönorna en gång dageligen komma upp för att äta och dricka; wilja de ut i det fria, böra de icke hindras. Wilja de icke sjelfmant återwända till sina nästen, lyftas de dit; och tredskas de, lägger du en forg eller ett brädstycke öfwer fjerdingen. Se till att ligghönorna äro fredade för råttor.

Sedan hönan legat 21 dygn, beghinner kläcctningen natten emot det 22 dygnet; följande dag (den 22 dagen) kan du warsamt med handen borttaga alla äggskal ur boet; men du bör låta hönan ligga med sina ungar och ofkläccta ägg till den derpå följande 23 dagen på förmiddagen. (En upp och nedwänd forg på fjerdingen är bra att använda till natten, så länge kläcctningen warar.)

Men på den 23 dagen måste hönan med sina kycklingar lyftas ur boet på golfvet och hela familjen matas. Nu känner den sig riktigt matfrisk. Helt tages litet finskuret och i sötmjölk uppblött hvetebroöd. Kycklingarna gifwer du framdeles fina korngryn på en enfom gjord fyrkantig låda med låga lister (liknande en skurlåda), som bör hållas ytterst ren. Gryn gifwes litet, — blott så mycket de äta för gången.

Rent och godt drickswatten måste ständigt finnas. Wänd en kaffekopp upp och ned på en assiett och fyll assietten med watten, så har du det ganska ändamålsenligt. Kycklingarna vilja nemligen, om de kunna komma dertill gerna trampa i drickswattnet och orena det då.

Stummad sötmjölk (icke blåsur!) gifwes kycklingarna på samma sätt som wattnet, åtminstone då de blifwit 2 veckor gamla.

Utfodringen eller matningen bör ske på bestämda tider: frukost kl. 6 på morgonen, middag kl. 11 och qvällsward kl. 4 eller före solnedgången och förr än kycklingarna blifwa sömniga.

Till frukost användes: hvetekli, hafre- och kornmjöl samt kokt potatis, lika delar af hwarje. Detta allt sammanknådas med tillsats af litet varmt watten till en sammanhållande massa, men wällingaktig får den icke vara.

Till middagsmål gifwes t. ex. öfverblifwen mat från köket, som med tillsats af hafremjöl tillredes så som frukostmålet.

Omweyling i mat tycka barn om, omweyling i mat tycka äfwen kycklingarna om.

Korngryn gifwes kycklingarna så ofta de önska till mellanmål och äfwen till qvällsward.

Då kycklingarna blifwit öfwer en vecka gamla, måste de 2 å 3 gånger i veckan hafwa litet kött eller frosfäde råa ben.

Så snart kycklingarna blifwit så gamla att de kunna äta hwete, gifwer man litet deraf på förmiddagen i stället för gryu, och när de kunna äta korn och hafra, gifwes deraf till alla aftnar omwexlande, ena aftonen korn, den andra hafra, så mycket de äta. Gryu gifwes numera icke.

Kycklingarna böra redan från första dagen då de kommit ur boet så med modren dageligen vara ute under wackert wäder. Blåst tåla de, men regn och fukt är farligt. Från Maj böra kycklingarne hela dagen, — om det ej regnar, — vara ute för att lära sig krafsa och äta gräs. — Kom för all del ihåg denna sats:

på kycklingarnas uppfödande och wård från det de lemna skalet beror hönsgårdens framtid.

Alla tuppkycklingar säljas så snart de blifwit 4 eller 6 veckor gamla, utom en, den största, den wackeraste och käckaste af den äldsta kullen. Den behåller du för egen räkning. Tidigast betala de sig bäst, — ända till 1 mark stycket.

Hönkycklingar säljer du för intet pris i werlden; men de äro wid sex veckors ålder wärda 3 mark stycket, om de äro kläckta i April och blifwit wäl uppfödda. De wärpa i oktober, då äggen betalas med två mark tjoget. Har du nu 20 stycken hönkycklingar, så kan du vara nöjd, — rikligt nöjd.

Beträffande höst- och winterbehofwen; bör du minnas att samla dessa om sommaren. Du har sjelf sett huru höns och kycklingar, stora och små, sommarn igenom äta gräs med största flit. Gräs och grönt skola de äfwen hafwa under hösten och wintern från den 1 November till medlet af April. Märk nu hwad jag säger: Nässlor wära omkring din stuga. Skär dem tidigt och så ofta de åter wäxa upp. Torfa dem och tag dem i godt förwar. Samla desutom allt hwad samlas kan af växande klöfwer och förfar dermed på samma sätt. På höwinden och fod er ladans golf finnes oändligt mycket hörofsk (höfrö, höagnar

och söndermuladt hö). Tag noga vara på detta höaffall också. Har du frodigt växande hwete eller rågbrädd, plockar du deraf under hösten dagligen — dock så att du icke upprycker rötterna — och klipper med en sax brädden så fin du kan, ju finare desto bättre. Af den skurna brädden lägger du för 20 höns två duktiga näsvar i ett ämbar, öfvergjuter satsen med kokhett watten, täcker detta med en porslins-tallrik och blandar härtill efter en half timme en tillsats af hwetekli, hafremjöl och kornkli, kokta och sönderframade potäter. Denna blandning, som icke bör vara wällingaktig, är bepröfwad som synnerligen begärlig för hönsen till frukostmål, och de warpa deraf öfwer förwäntan.

Men näsflorna och klöfwerhöet! Hvad skall du göra med dem? Skär dem fina och använd dem precis på samma sätt som råg- eller hwetebrädden. Och höaffallet, som du samlat från höwinden och ladugolfwet, hur skall du bära dig åt dermed? Du sällar det fritt från längre strån och andra obehörigheter och använder det precis på samma sätt som du använder den skurna brädden och klöfwer. Hönsen warpa af ofwansagda blandning, som gifwes till frukostmål och som kallas grönfoder blandningar, otroligt wäl.

Gifwer du icke grönfoder under hösten och wintern åt dina höns, så är du en djurplågåre, som desutom går miste om en god winst.

Kom ihåg Kaisa Wargs kända walspråk „om man så hafwa kan“ och försök att få hönsmaten så omwärlande som möjligt. Hönsen äta för resten allt hwad du själf äter. Men de äta äfwen det du wid din måltid kasserat. Kreaturs- och fiskben äro för hönsen läckerbitar. Men du skall bulta alla djur- och fiskben sönder med en hammare till minst en kaffebönas storlek. Sönderframade potäter äta hönsen synnerligen begärligt, men deraf bör gifwas sparsamt, ty de blifwa af potäter för feta och warpa mindre. Under wärpningstiden böra de alls icke få potäter. Men

potäter påstås vara värmande. Du kan därför, då det blir så kallt att det riktigt „smäller i knutarne,” gifwa dina höns duftigt potäter, så frysa de stadars fräken icke, om och deras boning kännes kall.

Till middagsmål gifwer du samma rätt, som till frukosten. Rasta, sedan de ätit middagsmålet kl. 12, äfwen några näfwar hafreagnar på golfwet, men sätt matfärilen på värplådan.

Till qvällsward gifwer du före skymningen och senast kl. 5 hellsäd så mycket de äta: ena dagen hwete, andra dagen korn och tredje dagen hafra. Dock värpa de bäst af hwete.

Krossadt murbruk är för höns, som börja värpa, synnerligen begärligt. De skola få deraf om hösten och vintern så mycket de wilja förtära dageligen. Ännu bättre än murbruk är gips. Köp från jernboden pulveriserad gips — 5 kilo kosta 75 penni — och gör deraf för hwarje gång af omkring $\frac{1}{2}$ kilo en flytande deg med tillsats af watten; bred degen till ett tunnt lager (1 cm.) på bräden, hwilka du betäckt med tidningspapper; bryt sönder gipset sedan det torfat (efter ett dygn) till små bitar om en bönas storlek. Gif deraf åt hönsen dagligen så mycket de för gånge äta, men aldrig så mycket att de ledsna derwid.

Äggskal, som blifwit torkade i en varm bakung krossas och gifwes hönsen efter råd och lägenhet.

Men hönsen äta äfwen kött. — Du tänker måhända att den som föreslår detta icke är rätt klok. „Skall jag af mitt obetydliga köttförråd börja steka och fräsa åt hönsen!” säger du. Men wänta litet, så får du höra hwad härtill kan swaras: tag wara på allt; detta är härwidlag hufwudregeln, som dock tywärr oftast försummas. Du har om hösten din slag. Swar gör du af med mjelten, med bladmagen, med den förskämda lefweren, med de öfwerblifna tarmarna och mera dylikt? Du kastar bort allt detta och låter fringsfröfwande hundar och fattor släpa det

till skogs. Men dina höns vägrar du gifwa just det, som de så gärna äta. Tag därför wara på allt köttaffall wid din slagt, koka det, skär det i små stycken och gif deraf åt hönsen i morgonfodret. Du kan äfwen insalta det för vinterbehofwet och koka deraf en eller två gånger i weckan åt dina höns, sedan du ett dygn derförinnan urlafat det. — Kött befordrar wärpningen i hög grad. Äggen blifwa deraf smalliga. Hönsen blifwa icke för feta af kött.

Stummad sötmjölk gifwer du hönsen efter råd och lägenhet äfwen som surmjölk, dock icke dagligen, — blås ur aldrig.

Till matkärl använder du icke träkärl, ty de äro swåra att hålla rena. Och derest de icke hållas utsockt rena, kunna de blifwa lifsfarliga för hönsen. Wanliga mjölkbunkar af jernbleck och försedda med öron äro de bästa. Du behöfwer en för maten, en för drickswattnet och en för mjölken. De kosta 50 eller 60 penni stycket och äro lätta att handtera samt lätt rengjorda. Men du måste till alla tre bunkarne låta göra af trä ett trefantigt handtag, hwars öfra kant göres något hwas. Detta handtag bindes med den hwasfa kanten uppåt twärs öfwer bunken med ändarne fast i bunkens öron. Handtaget, som bör wara ungefär 5 centim. eller 2 tum på hwarje kant, gifwer bunken stadga, den handteras derigenom bekwämt och hönsen kunna icke kraspa i maten ej heller kunna de stjelpa bunken.

Uti wattenbunken håller du ständigt en jernbit t. ex. en gammal hästsko. Om wintern böra hönsen få sommarljumt watten, icke kallt.

Men hwar skall du hålla dina höns? Din ladugårdsbygggnad — om du eger en sådan, — är trång, alltför trång. Du borde därför för hönsen bygga en egen boning. Men du måste bygga billigt. — Ett billigt höns hus anlägger du på följande sätt. Af en tums tjocka spåntade men ohjflade bräder låter du bygga på korswert (alldeles som man nuförtiden bygger foderlador) en liten bygggnad, som

är fyra meter (7 aln) lång och tre meter (5 aln) bred. Höjden: framsidan mot söder 2,08 meter (3 $\frac{1}{2}$) och bakväggen 1,78 meter (3 aln). — Taket göres dubbelt och wattentätt med ett mellanrum af 7,4 centimeter (3 tum). Mellanrummet fylls med skuren halm. Golvvet göres af mycket tätt sammanfogade bräder, utan springor, ty drag är farligt. Fönster med luckor, som stängas till natten om vintern, och dörr gör du såsom ritningen utvisar. När nu vintern kommer, skall detta lilla hus göras oåtkomligt för kölden. Du fäster dig icke wid utseendet, ty utseendet be- drager ofta, utan du vill hafwa ditt hönshus varmt till vintern. Fodra nu hönshusets alla yttre väggar och sidor med ett 4 tum tjockt lager af långhalm, uppifrån nedåt, så att halmen kommer att ligga tätt intill väggarna. Slå sedan ribbor längs väggarna öfver halmen, så att halmen så hårdt tillpackad som möjligt sluter sig till väggen.

Nu har du ett varmt, ett ljust och ett rymligt hönshus. Men när det riktigt „kniper i näsan“ om vintern och wattnet fryser i hönsens dryckeskärl, då måste du till dagen uppvärma hönshuset med taklampa. Om natten frysa hönsen ej.

I detta lilla hus, som egentligen är hwad utrymmet beträffar lagom stort för 30 höns, kan du hålla t. o. m. 50 höns, så hafwa de det tillräckligt varmt under vintern, blott du iakttaga denna regel: hwad som brister i utrymme, skall ersättas genom ljus, värme och renlighet. I hönshus, om de också äro ljusa, stora och warma som palats, wantrifvas hönsen, blifwa sjuka, fulla af ohyra och upphöra att värpa, om man försummar att hålla hönshuset rent och snyggt.

Men ett hönshus kan du icke hålla rent och snyggt med mindre du från närmaste stad förser dig med torfmull (icke torfströ). En bal torfmull kostar 2 mark 90 p:ni och förslår för ett helt år. Deraf tager du minst två gånger i veckan från November till Maj omkring 10—15 li-

ter i en korg, sedan du först söndersmulat torfmullen med händerna. Du håller torfmullen midt på golfwet i en hög, sedan du efter frukostmålet flyttat alla mat- och dryckeskärl på värplådstaket. Sedan låter du hönsen själfwa sköta om utbredningen af torfmullen på golfwet. De krassa och bada sig af hjertans grund häri. — Hvarje morgon „krattar“ du med en käpp hela torfmullslagret, hvarigenom gödseln blandas med mullen och den stinkande luften försvinner fullkomligt. En sådan torfmullsblandning kallas höns pudrett och betalas af en jordbrukare, som vill taga vara på „guldet“ med 25 mark efter 50 höns per år. — Med dina 2 mark 90 penni, som du lade ut för torfmullen, har du sålunda vunnit: renlighet och frisk luft i höns huset, hellsa och trefnad för dina höns och desutom 25 mark i kontant. Wackert så!

Tre gånger om året borttager du pudretten från golfwet: i Oktober, i December (före jul) och i slutet af Mars. Under tiden från April till Oktober krattar du dagligen och då kan du äfwen minska litet med torfmullen, men icke försumma att dock sätta två gånger i veckan deraf. Pudretten, som tages ur höns huset, sättes i en hög uti ett lider och skyddas för wäta.

Men låtom oss nu gå att betrakta husets inredning eller om wi så få säga möblering.

Då hafwa wi först sitt- eller hwilopinnen. Den bör vara 1, centim. (2 aln) från golfwet, 45 centim. (3 qwarter) från norra wäggen och längs densamma från ena gäfweln till den andra. För 20—30 höns behöfs blott en hwilopinne. För 50 höns behöfwes twenne, lika högt placerade från golfwet och 45 centim. (3 qwarter) från hwarandra. Hwilopinnarna böra vara ytterst stadiga, helst flata. De runda äro dock lättare att rengöra. Begagna aldrig flere hwilopinnar än hvad behöfwet verkligt påfallar. Allt skall hållas rent och snyggt. Sitt- eller hwilo-

pinnen skall ofta skrapas med en knif och bestrykas med petroleum.

Så hafwa wi wärplådan, som näst sitt eller hwilopinnen är den wigtigaste möbelen. — Hela wärplådan är 2 meter ($3\frac{1}{2}$ aln) lång. Bredden på botten och taket är 60 centimeter (1 aln), deruti inberäknad äfwen bredden på golfwet och taket på den s. k. „spatsergången“. Höjden är 45 centim. (2 qwarter). Lådan är genom mellanväggar delad uti 8 skilda lifastora bon eller nästen. Dessa nästen, som blifwa något aflånga, äro 22 centim. (9 tum) breda mot klassen och 37 centim. (15 tum) långa. Ett 10 à 12 (4 à 5 tum) bräde, som skiljer nästena från spatsergången, spikas som bakvägg emot lådans botten, på det höet och ägget uti nästet icke skall komma i spatsergången.

Spatsergången är 22 centim. (9 tum) bred och dess golf och tak är fortsättning af lådans golf och tak. Lådans framsida utgöres af en klass, som hålles sluten, men öppnas då äggen borttagas och som med nedra kanten är fastad wid lådan medelst gångjern af jern eller läder. Klassen stänges till med en liten hake af jern.

Wärplådan placeras med spatsergången mot hönshusets endera gäfwel på 4 stadiga 45 centim. (18 tum) höga klossar, 2 under lådans hwardera ända. Dessa klossar böra wara stadigt och partals förenade med starka ribbor, så att lådan icke faller. Uti spatsergången kunna nu hönsen komma både från högra och wenstra sidan och från spatsergången uti det näste hon önskar.

På lådans tak kan ställas en bunke med mat och en med watten förutom de mat- och dryckeskärl, som stå på golfwet, så gräla och slås hönsen litet mindre. Wanligtvis wälja då de unga hönsen att äta på lådtaket och de äldre på golfwet.

Wärplådan måste under wärptiden inwändigt sopas ren en gång i månaden och förses med nytt strö uti de skilda afdelningarna. Hwarje sommar skall den inwän-

digt tvättas med karbol- eller kalkvatten. Hvarje dag skall värplådan tas skrifflas rent.

Boägg måste finnas ett i hvarje afdelning af värplådan. Men boäggen kan man göra sjelf. Uti en gammal kaffekopp blandas pulveriserad gips, så mycket som erfordras för ett ägg i sänder, och vatten till en deg, hvilken med händerna hastigt formas till ett ägg. Men flink skall man vara, ty annars steltnar massan. Ett med vatten fylldt fat bör finnas i närheten; här i doppas händerna allt emellanåt under det man ältar eller formar massan till likhet med ett wanligt ägg. Sift jemnas äggets yta med en knif, hwarefter det får torka.

Boäggen måste skrapas rena så ofta de svartna.

Widare måste i höns huset finnas en låda med grofsand (5 liter för gången), hvilken tömmes engång i veckan så snart hönsen derur plockat de gröfsta kornen. Sedan påfyllles lådan ånyo.

En annan låda fylld med aska bör äfwen finnas, på det hönsen deruti skola få bada sig så ofta de vilja.

En lyfta med gasoljelampa — såvida du är van att warjamt handtera gasolja — bör från klockan 6 på morgonen under den mörka årstiden hållas tänd uti höns huset tills det blir dager. Denna lyfta bör vara placerad på en vägg eller uti ett hörn något öfwer golfwet, men icke för nära taket, så att hela golfsytan blir upplyst. Gasoljelampan är den minst farliga, blott den påfyllles wid dager — aldrig wid eldsljus.

Riksfå bör du tillse att höns huset på eftermiddagen är upplyst till kl. 4 å 6.

Nåväl, nu har du ditt höns hus i ordning, snyggt, ljust och varmt och befolkadt med 20 unghönor, 1 tupp och 4 mammor. I oktober börja dina unghöns att värpa. Tag noga märke på, när de börja och anteckna i din almanack tiden när Stina, Lina, Mina o. s. w. beghnte samt anteckna äfwen äggens antal för dagen. — Den som värpt

15 ägg till julen och derefter 120 ägg till följande jul är en god höna. Den som under samma tid (1 år) värpt 160 ägg, är en utmärkt god värperska; men den som värpt 200 är den utmärktaste af dem alla. Kom ihåg att du gifwer hönsen rikligt med grönfoder hela vintern igenom, då värpa de bra.

Så komma wi in i April och dina gamla hönsmammor gifwa tecken att de wilja „ligga“. Nu tillråder jag att köpa 4 fullar rufägg från samma hönsgård, der du köpte för ett år sedan, och att låta dina gamla hönor ligga. Af dessa fullar skall du behålla alla hönthäcklingar för egen räkning. Tupparne säljer du tidigt. Du sföter och wårdar allt wäl under sommaren, såsom du gjorde senaste sommar. Kanste ännu bättre!

Så kommer andra hösten. Nu måste du sälja eller slagta för eget behof dina 4 hönsmammor, dem som du först köpte till ligghönor. Tuppen måste också bort. Men ny tupp bör du icke taga af dina egna, utan du bör köpa en sådan från en annan hönsgård, men icke från den der du köpte dina rufägg. Nu först kan du af ägg efter de hönor, som äro af första årets kläckning taga i April afwelsägg så mycket du behagar.

Så randas tredje hösten. Nu förestår åter säljning af höns, eller slagtning. Ty alla af det första årets kläckning måste owilkorligt bort, med undantag af 4, som wisat sig wilja ligga tidigt. Gör du icke detta, så går det snart tillbaka med din hönsfötsel, ty alla $2\frac{1}{2}$ års gamla höns måste bort. Tuppen behåller du, men ombyter tupp hwartannat år från olika hönsgårdar.

I början af tredje hösten har du sålunda, (sedan du slagtat undan de äldre) en tredjedel, som äro $1\frac{1}{2}$ år gamla, och en tredjedel, som äro $\frac{1}{2}$ år gamla samt de fyra ligghönorna, som äro $2\frac{1}{2}$ år gamla. På detta sätt anordnar du urwalet för slagst hwarje höst, men försummar

aldrig att uppföda kycklingar. Senare än i Maj bör du aldrig taga sådana.

Försäljning af slagtkycklingar lönar sig bra på orter, från hvilka man med lätthet kan sälja dem i staden. Men tidiga skola de vara, annars bär det sig icke. Afwelsägg och afwelsdjur betala sig också bra, med i den handeln bör man såsom i all handel vara ytterst samvetsgrann. Gackmannakunskap i hönsafweln förutsättes såsom wilkor för handel med afwelsägg och afwelsdjur. Ärlighet och redbarhet äro de enda rätta medlen för en god handel och medföra alltid den bästa winst.

Sälj aldrig ägg, hvilka du funnit uti ett näste, som hönan själf walt ute, ty deri kunna finnas gamla ägg.

Hönsgården och hönsafweln, ägg- och kycklingshandel komma inom en snar framtid att blifwa lika allmänna som mejerierna nu äro. Lär dig därför i god tid att sköta höns såsom de böra skötas. Du ångrar icke detta. Men befatta dig icke med denna näring om du saknar lust därför eller om du icke will sköta och vårda dem såsom här ofwan blifwit anwifadt.

Hönsgårdens hushålla.

kan sammanfattas uti följande punkter.

Hönsen böra behandlas med kärlek och wänlighet.

Hönsen böra få ljus och värme samt godt utrymme.

Hönsen böra äfwen om wintern få tillräckligt grönfoder.

Hönsen böra ständigt hafwa tillgång på rent och godt drickswatten, grof sand, aska, krossadt murbruk eller pulweriserad gips.

Hönsen böra hafwa det snygt och rent.

Hönsen böra dageligen beredas tillfälle att „krassa och plocka“. Använd torfmuß och hafreagnar.

Hönsen böra matas på bestämda tider: klockan 6, 11 och 4.

Helsäd gifwes blott till aftnarne och litet hwete till middagen.

Fisk och kött och krossade ben besodra wärpningen lifasom grönsfordret.

Hönsen böra hafwa omwexling i föda.

Hönsen böra aldrig matas uteslutande med helsäd.

Tidiga kycklingar äro hönsgårdens guldgrufwa.

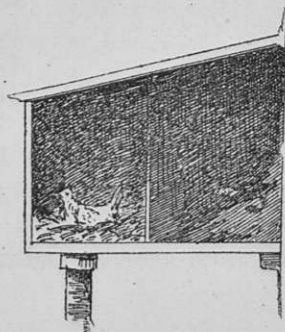
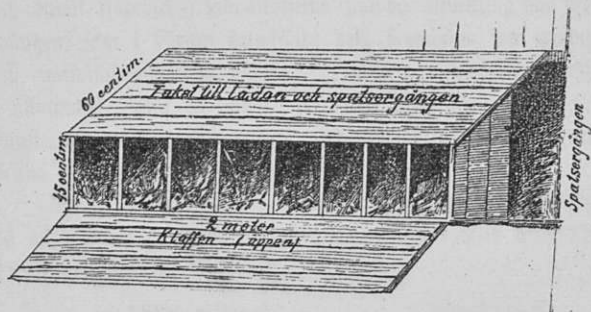
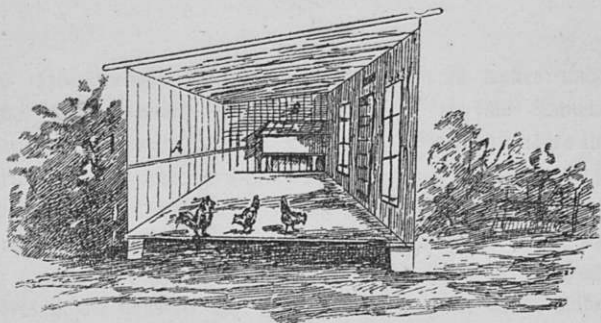
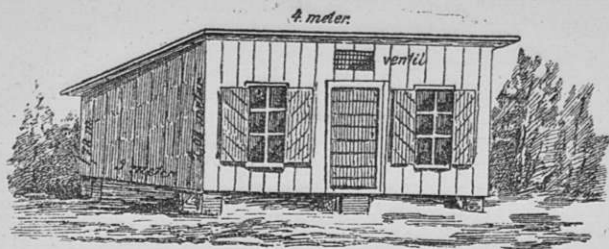
Kycklingarna böra få grönfoder och matas ofta och rundligt.

Kycklingarna aftas för regn och wäta.

Kycklingarna böra få njuta af friheten.

Vär dina barn att vårda och stöta höns, så har du en god hjelp af dem och barnen hafwa en god sysselsättning. Barnen lära sedan andra hwad du lärt dem.

Hönsfötjeln står i vårt land, några få trakter undantagna, på en mycket låg ståndpunkt. I det lilla Danmark, hvarifrån för några år sedan utfördes ägg för endast några tusen mark, har man med så stor iswer arbetat på hönsfötjeln förbättrande, att inkomsterna af till utlandet sända ägg nu stiga till 7 miljoner kronor eller 10 milj. finska mark (värdet af det antal ägg landet själf förbrukar stiger till samma summa). Dessutom utföres mycket hönskött och fjäder äfwenjöm gäfs, ankor, kalkoner och annat fjäderfä. Hönsfötjeln snabb utveckling har förvänat mången, som i början betwiflade dess framgång som näringsgren och nationalekonomiska värde. I Sverige, hwarest hönsfötjeln i allmänhet ännu är mycket på efterkälken, har man noga följt danstarnes outtröttliga arbete, och försök äro redan gjorda till denna näringsgrens förbättrande.

Om hönsfötjeln framgång i Finland så wi ett begrepp, då wi här nedan nämna hwilket antal ägg mellan åren 1888—1892 utfördes till Ryssland.

år 1888	utfördes	. . . .	104,170	ft.
" 1889	"	. . . .	387,353	"
" 1890	"	. . . .	160,545	"
" 1891	"	. . . .	742,888	"
" 1892	"	. . . .	294,500	"

I medeltal har alltså under dessa fem år årligen till Ryssland sändts 362,000 ft. ägg, hwilkas föryttring efter 1 mf. 50 p:ni tjoget skulle utgöra endast 25,350 mf. Under samma tid infördes från Ryssland och andra länder följande antal ägg:

år 1888 infördes	7,848,460 ft.
„ 1889 „	8,721,248 „
„ 1890 „	6,369,479 „
„ 1891 „	7,233,217 „
„ 1892 „	7,729,353 „

Under de omnämnda åren infördes således 7,580,351 ft. ägg årligen, hwilket efter 1 mk. 50 p:ni tjoget skulle utgöra 568,526 mk. Skillnaden mellan inkomster och utgifter är alltså 543,176 mk, hwilken summa det fattiga Finland sålunda förskjuter åt främmande land, i stället för att genom hönsköttfjels uppdrifwande kunna vinna lika stora summor af utlännigarne.

Rysjarne hafwa med iswer egnat sig åt hönsköttfel. För till utrikes ort, färskildt till England, utförda ägg fås årligen 18 miljoner rubel eller 45 milj. finska mark. I St Petersburg, Riga, Moskwa, Kiew och Kasan finnes j. t. hönsköttfjelsföreningar, hwilka försöka utbreda ändamålsenliga råd om hönsköttfjeln och arbeta på denna näringsgrens framåtfridande.

För närwarande finnes färskild orsak för Finland att befordra hönsköttfjeln, emedan Australien på senare tider börjat täfla med oss på Englands smörmarknader. Denna täflan kommer otwifwelaktigt att nedjänka smörprisen, hwarför finnarne i tid böra se sig om efter nya inkomstkällor.

104,170 ft.	infördes	1888
328,783	„	1889
160,346	„	1890
742,887	„	1891
906,492	„	1892